

el-HİLÂL
(الهلال)Ebü'l-Kelâm Âzâd'ın
1912-1914

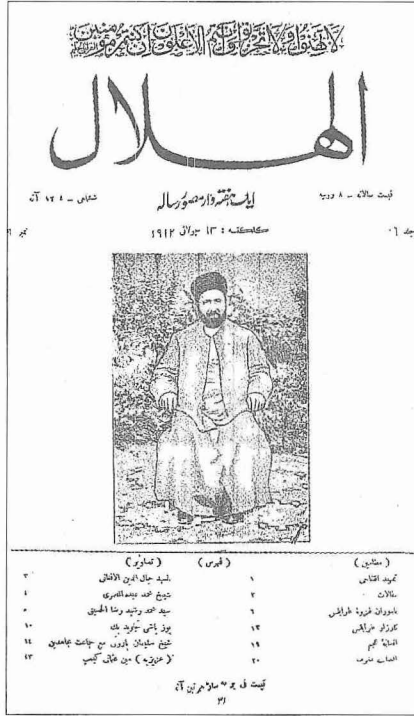
yılları arasında

Hindistan'da yayımladığı gazete.

İngiliz hâkimiyeti altındaki Hindistan'da dini-kültürel varlıklarını Osmanlı Devleti ve hilâfetle irtibatlandıran müslümanlar, XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlılar'la sıkı bir ilişki içerisine girmişler ve Osmanlı Devleti'nin sıkıntıya düştüğü milletlerarası krizler ve savaşlar sırasında maddî-mânevî destek sağlamışlardır. Bu ilgi ve destek XX. yüzyılda daha da artmış ve Osmanlı Devleti'nin yaşaması Hint müslümanları için en önemli mesele haline gelmiştir. Özellikle Trablusgarp, Balkan, I. Dünya ve Kurtuluş savaşları sırasında Hindistan'da büyük bir hareketlilik yaşanmış, Türkiye'ye sağlık ekipleri gönderilmiş, Türkler için bağış kampanyaları açılarak önemli miktarlarda malî destek sağlanmıştır. Diğer taraftan İngiliz işgali altındaki müslümanların dinî-kültürel varlıklarını koruyabilmeleri ve içinde bulundukları olumsuz şartlardan kurtulabilmelerinin gerçek İslâm'a dönmek ve inançlarını hurafelerden arındırmakla mümkün olacağına inanan aydınlar bu konuda da büyük bir çaba içerisine girmişlerdir.

Hindistan'daki bu faaliyetler sırasında önemli bir görev üstlenen müslüman basının en etkili gazetelerinden biri de Ebü'l-Kelâm Âzâd'ın yayımladığı Urduca *el-Hilâl*'dir. Kalkûta'da haftalık olarak 13 Temmuz 1912'de neşir hayatına giren gazete, ilk sayısından itibaren İngiltere'nin İslâm ve Osmanlı politikasını şiddetle tenkit etmeye ve bu meseleler için özel bölümler ayırmaya başlamıştır. *el-Hilâl*'in bir başka hedefi de Hindistan müslümanlarının din anlayışlarını düzeltmeye yardımcı olmaktır. Gazetenin çıkış sebebini Ebü'l-Kelâm Âzâd şöyle açıklamıştır: "Ortadoğu'ya yaptığım seyahatler sırasında ... Arap ve Türk ihtilâlcileri ile vuku bulan görüşmelerimde Hindistan'ın istiklâli için çalışmak ve bu amaçla yeni bir hareket başlatmak gerektiğine inandım. Önce bu hususta kamuoyu oluşturmak, bunun için de bir gazete çıkarmak lâzımdı" (*India Wins Freedom*, s. 7, 8).

Orta boy on sekiz-yirmi sayfa hacminde yayımlanan *el-Hilâl* özenli bir biçimde basılırdı ve hemen her sayısında Osmanlı ülkesine ve devlet adamlarına ait

el-Hilâl'in ilk sayısının (Kalkûta, 13 Temmuz 1912) kapağı

birkaç resim ihtiva ederdi. Gazetenin yayımlanması Hindistan'daki Urdu basınında bir dönüm noktası oldu ve çok kısa sürede tesirini hissettirerek büyük bir taleple karşılaştı. Bu yüzden hem İngiliz yönetiminin hem de İngiliz taraftarı çevrelerin tepkisini çeken Ebü'l-Kelâm Âzâd ölümle tehdit edildi. Bu durum *el-Hilâl*'e olan talebi daha da arttırdı ve iki yıl içerisinde tirajı 25.000'i geçti; bu, o güne kadar Urdu gazeteciliğinde görülmemiş yükseklikte bir tirajdı. Durumdan rahatsız olan İngiliz Hindistan hükûmeti gazetei sindirmek amacıyla önce 2000, sonra 10.000 rupi teminat yatırılmasını talep edip arkasından bu paralara el koydu. I. Dünya Savaşı başlayınca *el-Hilâl* daha sert yazılar yayımlamaya başladı ve hükûmetin bütün yasaklamalarına rağmen Osmanlılar'dan yana bir tavır sergiledi; ancak çok geçmeden kapatıldı (1914). Ebü'l-Kelâm Âzâd bu defa aynı gazetei *el-Belâğ* adıyla çıkarmak istediye de birkaç sayı sonra hükûmet Hindistan'ın güvenliği gerekçesiyle buna imkân tanımadığı gibi Ebü'l-Kelâm'ı sürgüne gönderdi ve arkasından da savaş süresince hapse attı.

Genelde Ebü'l-Kelâm Âzâd'ın dinî-siyasî görüşlerini yansıtır şekilde yayın yapan

el-Hilâl sık sık okuyucu mektuplarına da yer veriyor, tartışmalar açıyordu. Gazete asıl etkisini İngiliz sömürgeciliğine yönelik yayımları ve Osmanlı taraftarlığı ile yapmıştır. İngilizler'e karşı bütün Hintliler'i ortak mücadeleye çağırması, İngilizler kadar Hindûlar'ın kendilerini kabulleneneğine inanmayan bazı müslümanlar tarafından da tepkiyle karşılanmıştır. *el-Hilâl*'in tam koleksiyonu Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi'nde mevcuttur.

BİBLİYOGRAFYA :

Mahadev Desai, *Maulana Abul Kalam Azad*, Agra 1946, s. 47, 54; Mushirul Haq, *Muslim Politics in Modern India*, Lahore, ts., s. 54, 72-74; I. Husain Qureshi, *Ulema in Politics*, Karachi 1974, s. 234-236, 244, 307; Abul Kalam Azad, *India Wins Freedom*, New Delhi 1988, s. 7-10; Azmi Özcan, "Ebü'l-Kelâm Âzâd", *DİA*, X, 335.

AZMİ ÖZCAN

HİLÂL es-SÂBÎ

(bk. SÂBÎ, Hilâl b. Muhassin).

HİLÂL b. ÜMEYYE

(هلال بن أمية)

Hilâl b. Ümeyye b. Âmir
el-Ensârî el-Vakîfîİhmalleri yüzünden
Tebük Seferi'ne katılmayan
üç sahâbîden biri.

Medine'deki Vâkıfoğulları'ndan olup ilk müslümanlar arasında yer alır. Annesi, Hz. Peygamber'in Medine'ye hicret ettiği gün evinde konakladığı Külsüm b. Hidm'in kız kardeşi Üneyse bint Hidm'dir. Kabilenin putlarını kırmasıyla tanınan Hilâl, Bedir ve Uhud savaşlarına katılmış, Mekk'e'nin fethinde kabilesinin bayrağını taşımıştır. Onun adı daha çok iki önemli olaydaki davranışı sebebiyle bilinmektedir. Bunlardan biri, 9 (630) yılında yapılan Tebük Gazvesi'ne mazeretsiz olarak katılmaması, diğeri de yine aynı yıl meydana gelen mülâane olayına sebebiyet vermesidir (Diyarbekrî, II, 131) (bk. LİÂN).

Müslümanlar Tebük Seferi'ne çıkarken Hilâl b. Ümeyye maddî durumu iyi olduğu halde ihmali yüzünden orduya katılmadı. Bir müddet sonra da hazırlanmakta geç kaldığını düşünerek sefere gitmekten vazgeçti ve evine kapandı. Resûlullah seferden dönünce, savaşa katılamayıp Medine'de kalanlar yanına giderek özür dilediler ve mazeretlerini yeminle destek-